

Nke Nke Asatọ Bụ Nke N'ime Asaa – Nke Mbụ

Rome Abụọ nke Miller

Jeff Pippenger

2023-09-13

William Miller dabeere ozi amụma ya n'elu usoro nke ike abụọ na-ebibi ihe, ndị ọ kọwara n'ezie dị ka Rom nke ndị ọgọ mmụọ na Rom nke pope.

“William Miller, mgbe ọ na-etinye ụkpụrụ nkọwa Akwụkwọ Nsọ ya n'ọrụ, hụrụ n'akụkụ dị iche iche nke amụma mbubreyo isiokwu na-apụta ugboro ugboro nke esemokwu n'etiti ndị nke Chineke na ndị iro ha. N'ime nyocha ya banyere ọchịchị ndị na-akpagbu ndị nke Chineke n'ụwa n'oge niile, o meputara echiche nke ihe arụ abụọ, nke ọ kọwara dị ka ikpere arụsị (ihe arụ mbụ) nke na-anọchi anya ike na-akpagbu nke ndị n'èzí ụka, na ọchịchị popu (ihe arụ nke abụọ) nke na-anọchi anya ike na-akpagbu nke ndị n'ime ụka. Ọ bụ isiokwu ihe arụ abụọ a ka e ji amata ọtụtụ n'ime nkọwa amụma ya ndị sochirinụ.” P. Gerard Damsteegt, *Foundations of the Seventh-day Adventist Message and Mission*, 22.

Ndị ọkà mmụta okpukpe nke Adventism na-ekweta eziokwu ahụ na nhazi Miller banyere itinye amụma n'ọrụ bụ ike abụọ ahụ na-ebibi ihe, ya bụ, ikpere arụsị na ọchịchị papal, ọbuna ma ọ bụrụ na ha na-ele ya anya naanị dika nyocha nke akụkọ ihe mere eme nke ndị Millerite, ọ bughịkwa dika eziokwu Chineke nyere ya.

“Chineke zigara mmụọ-ozị Ya ka ọ kpalie obi otu onye ọrụ ugbo nke na-ekweghị na Bible, iji duru ya ịchọ amụma nile. Ndị mmụọ-ozị nke Chineke gara n'ihu na-eleta onye ahoputara ahụ ugboro ugboro, iji duzie uche ya ma mepee nghota ya banyere amụma ndị ahụ nke buruwo ihe ọchịchiri n'ihu ndị Chineke. E nyere ya mmalite nke njikọ nke eziokwu ahụ, a durukwa ya ka ọ na-achọ njikọ na-esote njikọ, ruo mgbe o jiri itunanya na mmasi lekwasị anya n'Okwu Chineke. O hụrụ n'ime ya njikọ zuru okè nke eziokwu. Okwu ahụ nke o lere anya na ọ bughị nke sitere n'ike mmụọ nsọ ugbo a meghere n'ihu ọhụrụ ya n'ima mma na n'ebube ya. O hụrụ na otu akụkụ nke Akwụkwọ Nsọ na-akọwa akụkụ ọzọ, ma mgbe otu amaokwu mechiri emechi n'ihu nghota ya, ọ hụrụ n'akụkụ ọzọ nke Okwu ahụ ihe nke kọwara ya. O lere Okwu nsọ nke Chineke anya n'ọhụ nakwa n'omimi nke nsopurụ na itụ egwu.” *Early Writings*, 230.

“A na-akọwapụta “mmụọ ozị Ya” kpomkwem dika Gabriel site n'aka Nwannaanyi White.

“Okwu nke mmụọ-ozị ahụ, ‘Abụ m Gabriel, onye na-eguzo n'ihu Chineke,’ na-egosi na ọ nọ n'ọnọdụ nsopurụ dị elu n'ulokpe nke eluigwe. Mgbe o ji ozi biakwute Daniel, ọ sirị, ‘O dighi onye ọ bụla na-eguzo n'akụkụ m n'ihe ndị a, ma e wezuga Maikel [Kraist] Onye-isi unu.’ Daniel 10:21. Banyere Gabriel, Onye Nzoputa na-ekwu n'Akwụkwọ Mkpughe, na-asị na, ‘O zitere ya ma mee ka a mata ya site n'aka mmụọ-ozị Ya nye ohu Ya, Jọn.’ Mkpughe 1:1. Ma mmụọ-ozị ahụ gwakwara Jọn, si, ‘Abụ m onye na-eje ozi ibe gi, nakwa nke ụmụnne gi ndị amụma.’ Mkpughe 22:9, R.V. Echiche dị itunanya—na mmụọ-ozị ahụ nke nọ n'okwa nsopurụ na-esote nke Okpara Chineke bụ onye a hoputara imeghe ebumnuche Chineke nye ndị mmehie.” *The Desire of Ages*, 99.

“Echiche di itunanya—na mmụọ-ozị ahụ nke guzo nso na nsopurụ nye Ọkpara Chineke bụ onye ahụ a hoputara imeghe ebumnobi Chineke” nye uche William Miller. Ọ bughị naanị Gabriel, kama mmụọ-ozị n’otù otutu duziri nghota ya banyere amuma ndị ahụ “nke diworo ochichiri mgbe niile nye ndị Chineke.” Gabriel na mmụọ-ozị ndị ọzọ duziri Miller n’ime Baibul n’usoro, malite na Jenesis gaa n’ihu. Ya mere, e duuru ya ruo n’amuma oge kachasi ogologo n’ime Baibul, nke bụ “oge asaa” (puku afọ abuo na narị ise na iri abuo) nke Levitikos iri abuo na isii, ogologo oge tupu e duzie ya ruo n’ubochi puku abuo na narị atọ nke Daniel isi nke asatọ na amaokwu nke iri na anọ.

“Mgbe ahụ, enyere m onwe m n’ekpere na n’igụ Okwu ahụ. Ekpebiri m iwepu n’akukụ echiche niile m buru ụzọ nwee, iji jiri ịdị omimi tonyere Akwukwo Nso na Akwukwo Nso, ma soro omumu ya n’uzọ a haziri nke oma na nke usoro. Amalitere m na Jenesis, ma guo amaokwu n’amaokwu, na-aga n’ihu nwayọọ nwayọọ, naanị ruo n’ókè ihe amaokwu ndi ahụ di iche iche putara ga-ekpughe onwe ya n’uzọ ga-ahapu m n’enweghi mgbagwoju anya banyere ihe omimi o bula ma o bu mmegide o bula. Mgbe o bula m huru ihe obula na-edoghi anya, omume m bu iji ya tonyere amaokwu niile metutara ya; ma site n’enyemaka nke CRUDEN, enyochara m akuku Akwukwo Nso niile ebe a huru okwu ndi bu isi di n’akuku o bula na-edoghi anya. Mgbe ahụ, site n’ihapu ka okwu o bula nwee oke oru ya kwesiri ekwesị n’ihe amaokwu ahụ na-ekwu, o buru na nghota m banyere ya kwekoro na amaokwu niile metutara ya n’Akwukwo Nso dum, o kwusiri ibu ihe isi ike. N’uzo di otu a ka m si soro omumu Akwukwo Nso, n’oge m mbu m guru ya dum, ruo ihe di ka afọ abuo, ma nwee afọ ojuju zuru oke na o bu ya n’onwe ya na-akowa onwe ya. Achoputara m na site n’itule Akwukwo Nso na akuko ihe mere eme, amuma niile, ruo n’ókè e mezuru ha, e mezuruwo ha n’ezie dika e si kwuo ha; na udi oyiya niile di iche iche, ilu okwu, ilu, ihe atu, na ihe ndi ozo di n’Akwukwo Nso, a kowara ha ma n’ebe ha jikotara ozugbo, ma o bu kowaa okwu e ji kwuputa ha n’akuku ndi ozo nke Okwu ahụ; ma mgbe a kowasiri ha otu a, a ga-aghota ha n’ezie dika nkowa ahụ si di. N’uzo di otu a ka m ji juputa n’afọ ojuju na Akwukwo Nso bu usoro eziokwu ndi e kpughere, nke e nyere n’uzo doro anya ma di mfe nke ukwu, nke mere na ‘onye na-aga n’uzo, obuna ma o buru onye nzuzu, agaghi efu uzo n’ime ya.’ ...”

“Site n’imu Akwukwo Nso nke oma n’ihu, ekpebiri m na oge asaa nke ochichi ndi mba ozo aghaghi imalite mgbe ndi Juu kwusiri ibu mba nwere onwe ha n’oge a kpogara Manase n’agha, nke ndi okachamara kacha mma n’igụ oge kpebiri na o bu na B. C. 677; na ubochi 2300 malitere onu na izu iri asaa ahụ, nke ndi okachamara kacha mma n’igụ oge turu ubochi ya site na B. C. 457; nakwa na ubochi 1335 ahụ, nke malitere na iwepu nke aja kwa ubochi, na itolite ihe aru nke na-eme ka e nwee mbibi, Daniel isi nke asaa amaokwu nke iri na otu, kwesiri igu ya site n’itolite ochichi kacha elu nke Pope, mgbe ewepusiri ihe aru nke ikpere arusi, ma nke, dika ndi oko akuko ihe mere eme kacha mma m puru iju ase si kwuo, kwesiri igu ya site n’ihe di ka A. D. 508. N’igụ oge amuma ndi a niile site n’ubochi di iche iche ndi okachamara kacha mma n’igụ oge nyere maka ihe ndi ahụ nke o doro anya na a ga-esi na ha guo ha, ha niile ga-akwusiko onu, ihe di ka A. D. 1843. Otu a ka e si duru m, na 1818, n’ogwugwu omumu Akwukwo Nso m nke afọ abuo, ruo n’echiche siri ike ma di nso a, na n’ihe di ka afọ iri abuo na ise site n’oge ahụ, a ga-emecha ihe omume niile nke onodu anyi ugbo a...” William Miller’s Apology and Defense, 6, 12.

Iwu nke mkpughe mbụ na-egosi na ihe mbụ e kwuru banyere ya bụ nke kacha mkpa; ihe mbụ e kwuru na ya n' Akwukwọ Mkpughe isi nke mbụ amaokwu nke mbụ bụ usoro nkwurita okwu nke Nna na-eji eme ihe mgbe Ọ na-enye Jisọs ozi, onye n'aka nke ya na-enye ya mmụọ ozi Ya, nke ahụkwa na-enye ya onye amụma, onye ahụ wee dee ya zipukwa ya n'ụlọ-nzukọ dị iche iche. Mgbe Ọdibendị Adventist juru ọrụ na nchọputa William Miller, ọ bughị naanị na ha juru ntọala ha, kama ha jukwara usoro nkwurita okwu ahụ n'onwe ya nke duru Miller n'ihe ọ ghọtara, ma ha jukwara usoro ahụ nke bụ naanị ụzọ ndị mmadụ puru isi ghọta Mkpughe nke Jisọs Kraịst nke a na-emegehe obere oge tupu oge amara emechie.

A duru Miller ka ọ ghọta na ugboro asaa nke Leviticus bidoro na 677BC. Ọ bughị ruo n'afọ 1856 ka Onyenwe anyị jiri Hiram Edson kọwaa na mgbasasị nke ugboro asaa ahụ mekwara megide agburu iri nke ugwu nke Izrel. Onyenwe anyị nọ na-agbalị iwulite nghọta banyere ugboro asaa ahụ ka o kwekọọ na nchọputa ntọala Miller banyere ugboro asaa ahụ, ma burukwa nke gafere ya nke ukwu. Ma n'afọ 1856 ihè Hiram Edson wetara bjara kwusị n'ụzọ omimi, n'ihu na isiokwu nke asatọ n'usoro ahụ kwusiri na okwu James White, onye n'oge ahụ bụ Onye Ndezi nke Review and Herald, sirị, "A ga-aga n'ihu." A gaara "aga n'ihu" ya, ma ọ bughị ruo mgbe emechara Septemba 11, 2001, mgbe Onyenwe anyị duru ndị Ya gaa n'"ụzọ ochie," ma n'ikpeazu gaa n'usoro isiokwu ndị ahụ a na-emechabeghi nke Hiram Edson dere.

Anyị anaghị ekwu ugbo a banyere nnupuisi ahụ nke malitere obere oge ka nnukwu ndakpo olileanya ahụ gasiri, kama naanị igosi na, ọbuna n'agbanyeghi na e duru Miller gaa n'ebe "oge asaa" nke Levitikos iri abuo na isii di, o doro anya na Onyenwe anyị zubere igbasa nghọta mbụ ahụ banyere oge asaa gafee nghọta ntọala Miller nwere banyere isiokwu ahụ. O hoooro Hiram Edson, otu ohu ahụ sitere n'akukọ ihe mere eme ahụ kpomkwem, onye O jirila mbụ horo ka e nye ya ohuu banyere Kraịst na-abanye n'Ebe Kachasi Nso n'ubochi Oktoba 23, 1844.

Nke a bụ ihe mere m ji jiri okwu onye okà mmụta okpukpe Adventist ahụ kweta na usoro nke ngwáorụ amụma nile nke Miller dabeere n'otu ọ ghọtara ikike abuo ndi na-eme ka ebe buru ihe togboro n'efu, ndi e sere na akwukwọ Daniel dika "ihe a na-eme kwa ubochi" (ikpere arusi), nke a na-ejikọ mgbe niile ma ọ bụ na "njehie" ma ọ bụ na "aruruala," ha abuo na-anochi anya akuku di iche iche nke ike ime ka ebe buru ihe togboro n'efu nke papalism. Nghota ntọala nke Miller banyere ikike Rom abawanyela nke ukwu kemgbe akukọ ihe mere eme ọ na-anochi anya ya.

Ndi mmuo ozi nke Chineke, gunyere Gabriel, duziri Miller n'ighota ihe ndi ahụ ọ kposara. Ihe ndi ahụ ọ ghọtara gunyere amuma ndi ọ kposara, iwu nkowa Akwukwọ Nso ndi o jiri, nakwa usoro ihe owuwu ahụ nke nyere ya aka ihazi amuma ndi ahụ nke oma. E nyere Miller usoro ihe owuwu ahụ na ike abuo na-emebi emebi a kporo okwu ha na Daniel bu Rom ndi ogo mmuo na Rom ndi papal. A duru Future for America n'usoro ihe owuwu nke ike ato na-emebi emebi nke dragon, anu ohia ahụ, na onye amuma ugha.

M hukwara mmuo ato na-adighi ocha, ndi yiri ngwere, ka ha si n'onu agwo ukwu ahụ puta, si n'onu anu ohia ahụ puta, sikwa n'onu onye amuma ugha ahụ puta. N'ihu na ha bu mmuo ndi mmuo ojoo, na-arụ ọrụ ebube, ndi na-apuga igakwuru ndi eze nke uwa na nke uwa dum, iji kpokota ha onu n'agha nke nnukwu ubochi ahụ nke Chineke Onye Puru Ime Ihe Niile.

Mkpughe 16:13, 14.

Ntọala nke ọdinihu America ka e wuru n'elu ọrụ Miller, ma ọ na-agafe ebe ọrụ ya kwusiri. Adventism hapuru usoro ya wee laghachi na nkà mmụta okpukpe nke Protestantism dapuru okwukwe na Rome. A na-eburu otu ahiri amuma ahụ n'akwukwo Mkpughe, nke e bidoro n'akwukwo Daniel.

“Akwukwo Mkpughe bu akwukwo e mechiri emechi, ma ọ bukwu akwukwo e meghere emeghe. Ọ na-edeko ihe omume di ebube ndi ga-eme n'ubochi ikpeazu nke akuko uwa a. Ozizi ndi di n'akwukwo a doro anya, ọ bughị ihe omimi na nke a na-apughị ighota aghota. N'ime ya ka e welitere otu ahiri amuma ahụ e welitere n'akwukwo Daniel. Ufodu amuma ka Chineke kwughachiri, si otu a na-egosi na a ghaghị inye ha mkpa. Onyenwe anyi adighi ekwughachi ihe ndi na-enweghi nnukwu ihe di na ya.” Manuscript Releases, volume 9, 8.

Miller enweghi ike ighota amuma ndi di n'akwukwo Mkpughe, n'ihu na a na-akowaputa ahiri ikpere arusi na nke popu, nke e ji nwayoo siri ike mata na Daniel, n'akwukwo Mkpughe ka o wee gunyekwa ike mkpagbu ozo nke ga-aputa n'elu ikpo okwu nke akuko ihe mere eme amuma.

“Site n'okpukpe ndi ogo mmuo, ma emesia site n'aka Pope, Setan jiri ike ya ruo ọrụ ruo otutu nari afọ n'igbali ihichapu ndi ama Chineke ndi kwesiri ntukwasị obi n'elu uwa. Ndi ogo mmuo na ndi na-eso Pope bu otu mmuo dragon ahụ kpaliri. Naani ihe di iche n'etiti ha bu na Pope, ebe ọ na-eme ka o yie di ka ọ na-egere Chineke ozi, bu onye iro ka njo ma burukwa onye obi ojoo kari. Site n'oru Romanism, Setan jidere uwa n'agha. E bufere uka Chineke nke na-ekwu na ọ bu nke Ya banye n'usoro aghugho a, ma ruo ihe kariri otu puku afọ ndi Chineke tara ahuhu n'okpuru iwe dragon ahụ. Ma mgbe Pope, e wepurula ya ike ya, manyere ya ikwusi mkpagbu, Jon huru ike ohuru ka ọ na-aputa iji kwughachi olu dragon ahụ, ma gaa n'ihu n'oru ahụ otu a nke obi ojoo na nkwulu megide Chineke. Ike a, nke bu nke ikpeazu ga-ebuso uka na iwu Chineke agha, ka e ji anu ohia nwere mpi abuo yiri nke nwa aturu nochianya ya. Anu ohia ndi bu ya uzo siri n'osimiri puta, ma nke a si n'ala puta, na-anochi anya mmalite udo nke mba ahụ a nochiri anya ya. 'Mpi abuo yiri nke nwa aturu' ahụ na-anochi anya nke oma agwa ochichi United States, dika e gosiri ya n'ime ukpuru ntola ya abuo, Republicanism na Protestantism. Ukpuru ndi a bu ihe nzuzo nke ike na oganihu anyi dika mba. Ndi mbu huru ebe mgbaba n'akuku osimiri America nwere onu na ha erutela n'obodo nke nwere onwe ya puo n'ikpo isi nke popery na ochichi ike nke ndi eze. Ha kpebiri itolite ochichi n'elu ntola sara mbara nke nnwere onwe obodo na nke okpukpe.”

“Ma nchoputa siri ike nke mkpisi-edem amuma ahụ na-ekpughe mgbanwe n'odidi udo a. Anu ohia ahụ nke nwere mpi di ka nke nwa aturu na-ekwu okwu n'olu dragon, ma 'na-egosiputakwa ike nile nke anu ohia mbu ahụ n'ihu ya.' Amuma ahụ na-ekwuputa na ọ ga-agwa ndi bi n'elu uwa ka ha meere anu ohia ahụ onyinyo, nakwa na 'ọ na-eme ka mmadu nile, ma ndi nta ma ndi ukwu, ndi ogaranya ma ndi ogbenye, ndi nwe onwe ha ma ndi ohu, nata akara n'aka nri ha, ma ọ bu n'egedege ihu ha; ka mmadu ọ bu la ghara izuta ma ọ bu ree ihe, ma e wezuga onye ahụ nwere akara ahụ, ma ọ bu aha anu ohia ahụ, ma ọ bu onu ogugu aha ya.' N'uzo di otu a, Protestantism na-agbaso nzokwu nke Papacy.” Signs of the Times, November 1, 1899.

N'aka Miller, anụ ọhịa nke si n'oké osimiri pụta na nke si n'ala pụta n'Mkpuputa 13 nọchiri anya Rom nke ndị na-ekpere arụsị, nke Rom nke papal sochiri ya. Miller gbalikwara itinye usoro nghọta ya n'orụ n'Mkpuputa 17, ma ọgwugwo nke ọnya na-egbu egbu nke papacy, orụ amụma nke United States na nke United Nations, nọ n'èzí usoro Chineke nke ndị mmụọ ozi nyere ya. N'aka ya, anụ ọhịa nke si n'ala pụta n'Mkpuputa 13 bụ papacy.

Miller bụ onye-ozi a ga-eji wepụ uwe-nkpuchi nke Protestantism n'aka ndị na-azọrọ na ha bụ ndị Protestant ndị si n'Ogbọ Ọchịchiri pụta. Oge ahụ mgbe United States ga-ekwu okwu dika dragon, mgbe Republicanism gbanwere buru democracy, ma Protestantism nke dapuru n'ezị okwukwe ga-ejikọ onwe ya na ọchịchị nke dapuru n'ezị okwukwe ma megharịa njikọta ụka na ọchịchị nke bụ onyinyo nke papacy, ka nọ n'odinihu n'oge ya. N'ihі nke a, ọ gbalisiri ike itinye akwukwo Mkpughe n'ime usoro nsọ ahụ e nyere ya site n'aka ndị mmụọ-ozi.

A hoputara ya ka ọ ghọta mmụba nke omuma nke e meputara n'afọ 1798 mgbe e meghere ọhụ nke Osimiri Ulai nke Daniel isi nke asatọ na nke itoolu. N'odinihu, America ga-aghota ọhụ nke Osimiri Hiddekel nke Daniel isi nke iri ruo nke iri na abuo, nke e meghere n'afọ 1989, mgbe, dika e si kowaa ya na Daniel iri na otu, amaokwu nke iri anọ, mba ndi na-anochi anya Soviet Union nke mbu ka papacy na United States kpochapuru.

Ukpuru e nyere Future for America site n'aka ndi mmuo ozi dabeere n'imata, na n'itinye amuma n'oru n'ime usoro nke njiko ato nke dragon ahụ, anụ ọhịa ahụ, na onye amuma ugha ahụ.

“Ihè ahụ Daniel natara n'aka Chineke ka e nyere ya puru iche maka ubochi ikpeazu ndi a. Ohu ndi o huru n'akuku mmiri Ulai na Hiddekel, osimiri ukwu nke Shaina, no ugbo a n'usoro mmezu ha, ma ihe niile e buru amuma ha ga-eme ga-emezu n'oge na-adighi anya.”
Testimonies to Ministers, 112.

Ndi Millerite wetara ozi mmuo-ozi mbu na nke abuo, na-ekwusa mmeghe nke ikpe ahụ. Future for America na-eweta ozi mmuo-ozi nke ato.

Mu onwe m kuru ihe, Apolos gbara ya mmiri; ma Chineke nyere uto. Ya mere, o bughị onye ahụ nke na-aku ihe bu ihe o bula, ma o bu onye ahụ nke na-agba mmiri; kama o bu Chineke nke na-enye uto. Ugbo a, onye ahụ nke na-aku ihe na onye ahụ nke na-agba mmiri bu otu: onye o bula ga-anatakwa ugwo oru nke ya dika oru nke ya si di. N'ihі na anyi bu ndi oru ibe Chineke: unu bu ubi Chineke, unu bu ulo Chineke. Di ka amara Chineke e nyere m si di, di ka onye amamihe n'iwu ulo, atoro m ntoala, onye ozo na-ewukwa n'elu ya. Ma ka onye o bula lezie anya otu o si ewu n'elu ya. N'ihі na o dighi onye puru ito ntoala ozo karia nke ahụ a toboro, nke bu Jisos Kraist. 1 Ndi Korint 3:6–11.

Iji kpoputa ozi mmuo ozi nke ato nke oma, i ga-akputakwa ozi mmuo ozi abuo mbu ahụ, n'ihі na a gwara anyi na nke ato apughị idi na-enweghi nke mbu na nke abuo. Ozi nke mbu na nke abuo bu ntoala, nke atokwa bu nkume isi nke mmechi, ma ozi nke ato agaghị agonari ma o bu megide nke mbu na nke abuo mgbe o bula. O buru na o mee otu ahụ, o bughị ezi ozi ahụ.

“E nyere ozi nke mbu na nke abuo n'afọ 1843 na 1844, ma ugbo a anyi no n'okpuru nkwsa nke ozi nke ato; ma a ka ga-ekwusakwa ozi ato ahụ niile. O dikwa mkpa ugbo a dika o dibu

mgbe ọ bula gara aga ka e kwughachi ha nye ndị na-achọ eziokwu. Site n'akwụkwọ na site n'olu ka anyị ga-eme ka nkwsa ahụ dajụ, na-egosi usoro ha, na itinye amuma ndi ahụ n'orụ nke na-eduba anyi ruo n'ozu mmuo ozi nke atọ. O nweghi ike idi ozi nke atọ ma e wezuga nke mbu na nke abuo. Ozi ndi a ka anyi ga-enye uwa n'akwukwo ndi e biputara, na n'okwu nkuzi, na-egosi n'usoro akuko amuma ihe ndi diriri adi na ihe ndi ga-adi." Selected Messages, book 2, 104, 105.

E nwere nnoo omaricha nchoputa banyere akuko ihe mere eme ndi Millerite na akuko ihe mere eme anyi. Ndi Millerite bu mmalite, anyi onwe anyi bu ogwugwu. Ha kwusara ma bie ozi mmuo ozi mbu na nke abuo. Anyi na-ekwsa nke mmuo ozi nke atọ. Ozi ha e meghebeghi emeghe (ohu Ulai) di n'ime isi abuo nke Daniel, nke anyikwa (ohu Hiddekel) di n'ime isi atọ. Ha kwara ahuhu mbu na nke abuo, ma biri n'ime mmezu nke ahuhu nke abuo. Anyi na-akowa ma na-ebi n'ime mmezu nke ahuhu nke atọ. Ntala ha nke itinye amuma n'oru bu Rom nke ndi ogo mmuo (agwo ukwu ah) na Rom nke ndi popu (anu ohia ah). Ntala anyi maka itinye amuma n'oru bu Rom nke oge a dika anu ohia okpukpu atọ.

Ka anyi na-amalite itule njirimara Rome nke ndi popu n'isi nke iri na asaa nke Mkpughe, dika o bu nke asato nke sitere n'ime asaa ah, o di mkpa itule ihe ndi Millerite ghotara banyere Rome n'oge akuko ntala ah. Mmuo-ozu nke atọ ga-enwe ihe ozo a gbakwunyere, ma ihe ah agaghi emegide eziokwu e guzobewori.

Daniel isi nke abuo, nke asaa, nke asato, nke iri na otu na nke iri na abuo na-akowa Rom, n'etiti ike ndi ozo. Anyi na-atule akuku abuo nke Rom tupu afọ 1798; nke ndi ogo mmuo na nke papal dika usoro ndabere maka itinye amuma n'oru nke Miller. Miller na ndi osu uzọ ah na-akowa na "ndi ohi nke ndi gi" n'ime Daniel isi nke iri na otu na amaokwu nke iri na anọ na-anochi anya Rom.

N'oge ndi ah, otutu ga-ebili imegide eze nke ndida; ndi na-apunara ihe n'etiti ndi gi ga-ebulikwa onwe ha elu iji mee ka ohu ah guzosie ike; ma ha ga-ada. Daniel 11:14.

E nwere opekata mpe isi ihe abuo di mkpa a ga-atule n'ime amaokwu a. Okwu ah bu "ohu" n'amaokwu a bu otu n'ime okwu Hibru abuo di n'akwukwo Daniel a na-asughari dika "ohu." Otu n'ime okwu Hibru ndi a na-asughari dika "ohu" bu chazon, ma o putara nro, ma o bu amuma, ma o bu ohu. Okwu ah bu chazon na-akowa akuko ihe mere eme amuma, ma o bu oge ufodu, a chokwara ya ugboro iri n'akwukwo Daniel, a na-asugharikwa ya mgbe niile dika "ohu."

Okwu Hibru ozo a na-asugharikwa dika "ohu" bu mar-eh', o putakwara odidi. Okwu mar-eh' na-akowaputa otu ihe a huru n'otu n'otu, otu oge kpomkwem. A huru okwu Hibru mar-eh' ugboro iri na atọ n'akwukwo Daniel, a sugharikwa ya dika "ohu" ugboro isii, ugboro anọ dika "ihu," ugboro abuo dika "odidi," na otu ugboro dika "onye mara mma nke oma."

Ndi na-apunara ihe nke ndi gi na-anochi anya Rom, ya mere o bu isiokwu amuma banyere Rom ka e ji guzobe "ohu" amuma di n'akwukwo Daniel. N'ih nke a, o di mkpa ighota idi mkpa nke Rom dika akara amuma.

Echiche amuma na-achọ ka okwu ah bu "ohu" nke na-anochi anya akuko amuma buru otu "ohu" ah a na-ekwu banyere ya n'akwukwo Mkpughe, n'ih na mkpali sitere n'aka Chineke

na-akowaputa na Daniel na Mkpughe bu otu akwukwo ahụ, na ha na-emezu ibe ha, na ha na-ebute ibe ha n'izu okè, nakwa na otu ahiri amuma ahụ nke di na Daniel ka a na-eburu n'akwukwo Mkpughe. E tinyelarị isi ihe ndi ahụ, dika e gosiputara ha n'ime Mmuo nke Amuma, n'usoro isiokwu ndi a, ya mere agaghị m etinye ha ozo. Aga m etinye otu isi ihe ozo nke anyi etinyelarikwa site n'aka Sister White. Isi ihe ahụ bu na akwukwo niile nke Akwukwo Nso na-ezuko ma na-ejedebe n'akwukwo Mkpughe. "Ohu" nke akuko amuma (châzôn) nke a huru na Daniel ma guzobe ya na isiokwu amuma nke Rome, na-anochi anya ohu nke akuko amuma n'ime Akwukwo Nso dum. Akwukwo niile nke Akwukwo Nso na-ezuko ma na-ejedebe na Mkpughe, ma Chineke adighi emegide Onwe Ya mgbe o bu. O dighi mgbe obula! O buru na i chere na O meela otu ahụ, o putara na i na-aghotahie ihe. Otu okwu Hibru ahụ kpomkwem (châzôn) ka a sugharirikwa dika ohu n'akwukwo Ilu.

Ebe ohu na-adighi, ndi mmadu ala n'iyi: ma onye na-edebe iwu, ngozi nadi ya. Ilu 29:18.

Nke ahụ bu isi ihe mbu a ga-atule banyere amaokwu ahụ. O buru na anyi aghota Rom n'uzo na-ezighi ezi, mgbe ahụ anyi agaghị enwe ike iwulite ohu nke akuko ihe mere eme amuma. Eziokwu ahụ n'onwe ya na-akowaputa mbu ndi Jesuit na ndi ozo n'akuko ihe mere eme nile, ndi webatara nka mmuta okpukpe adigboroja iji bibie isiokwu amuma banyere Rom. Ka anyi na-atule nghota ntola banyere Rom, anyi kwesiri iburu nke a n'obi.

"Ndi na-enwe mgbagwoju anya n'ighota okwu ahụ, ndi na-ahughi ihe antikraist putara, ga-edobe onwe ha n'akuku antikraist n'ezie. Ugbo a, oge adighizi ka anyi were onwe anyi kpo onu na uwa. Daniel guzo n'oke ya na n'onodu ya. A ga-aghota amuma Daniel na nke Jon. Ha na-akowara ibe ha. Ha na-enye uwa eziokwu ndi onye o bu kwesiri ighota. Amuma ndi a ga-abu akaebe n'uwa. Site na mmezu ha n'ubochi ikpezu ndi a, ha ga-akowara onwe ha." Kress Collection, 105.

O buru na i gaghị ahụ ihe antikraist putara (Rom), i ga-esonye Rom, e tinyekwala ido aka na nti a n'ime onodu nke inwe ike ma o bu enweghi ike ighota akwukwo Daniel na Mkpughe. Ndi Millerite wuru nghota ntola nke Adventizim n'elu njirimara ha mere banyere Rom. Ha ghotara na e ji ike abuo na-emebi emebi nochite anya Rom, na ha abuo bu ogbo di iche iche nke Rom, ma ha erubeghi n'ebe ha no n'akuko ihe mere eme ihu Rom dika njiko okpukpu ato dika e si nochite ya n'akwukwo Mkpughe. Ya mere, Daniel bu ntola nke ndi Millerite nochitere anya ya, Mkpughe bukwa nkume isi nke Future for America nochitere anya ya. E nwekwara ihe ozo sitere na Daniel iri na otu amaokwu iri na ano nke anyi choro ikowaputa.

Miller na ndi osu uzo ahụ ghotara na ihe oiyi ahụ di na nro Nebukadneza nochiri anya alaeze ano nke Babilon, Medo-Persia, Gris, na Rom. Ha enweghi ike ihu gafee alaeze nke ano ahụ, n'ihia na ha ghotara na Rom nke ndi popu bu naani ngalaba nke abuo nke Rom, ya mere na alaeze nke ano ahụ agwula na 1798. Site n'onodu ha n'akuko ihe mere eme, naani ihe iriba ama amuma foduru bu Obibia nke Abuo nke Kraist, ebe nkume ahụ a waputara n'ugwu ga-aku ukwu nke ihe oiyi ahụ. Ndi Millerite ghotara odiche amuma di n'etiti Rom ndi ogo mmuo na Rom nke ndi popu, ma ebe a manyere ha ime ka 1798 kweko na nloghachi Kraist, ha enweghi ike ihu ihe kariri alaeze ano.

“Anyị erutela n’oge a na-anọchi anya ọrụ nsọ nke Chineke site n’ụkwụ nke ihe oyiyi ahụ, ebe a gwakọtara ịgwè na ụrọ na-asọ asọ. Chineke nwere otu ndị Ya, ndị a họtara ahọtara, ndị nghota ha aghaghị ido nsọ, ndị na-ekwesighi igho ndị na-adighi nsọ site n’itinye n’elu ntọala ahụ osisi, ahijia akoro, na akirika. Mkpurubobi o bula nke na-eguzosi ike n’iwu Chineke ga-ahụ na ihe puru iche nke okwukwe anyi bu Ubochi Izuike nke ubochi nke asaa. O buru na ochichi ga-asopuru Ubochi Izuike dika Chineke nyere iwu, o ga-eguzo n’ike nke Chineke ma guzosie ike n’ichebe okwukwe ahụ e nyefere ndi nsọ otu ugboro. Ma ndi ndoro ndoro ochichi ga-akwado ubochi izuike ugha ahụ, ha ga-ejikokwa okwukwe okpukpe ha na idebe nwa a nke ochichi ndi popu, na-edobe ya elu karia Ubochi Izuike nke Onyenweanyi doro nsọ ma gozie, nke O kewapuru ka mmadu debe ya nsọ, dika ihe iriba ama di n’etiti Ya na ndi Ya ruo puku ogbo. A na-anochi anya ngwakota nke aghugho uka na aghugho ochichi site n’igwe na uru ahụ. Njiko a na-eme ka ike nile nke uka diriwanye ala. Inye uka ike nke ochichi a ga-eweta nsonaazu ojoo. Umụ mmadu foro nke nta ka ha gafee ebe ntachi obi Chineke di. Ha etinyela ike ha n’ihe ndoro ndoro ochichi, ma sonyere ochichi ndi popu. Ma oge ga-abia mgbe Chineke ga-ata ndi mebiri iwu Ya ahuhu, ọrụ ojoo ha ga-alaghachikwuru ha n’onwe ha.” Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1168.

Mkpughe nke iri na asaa bu njirimara ikpeazu nke alaeze di iche iche nke amuma Baibul, o na-egosikwa na alaeze asaa adaala, nakwa na alaeze nke asato bu njiko ugboro ato nke Rome nke oge a. O buru na ebe mbu e zoro aka n’alaeze ndi di n’amuma Baibul bu Daniel isi nke abuo, ma n’ezie o bu ya; mgbe ahụ, a ghaghị igosi ebe ikpeazu e zoro aka na ya site n’ebe mbu e zoro aka na ya. Olee otu alaeze ano nke Daniel isi nke abuo ga-esi kwekoo na alaeze asato di na Mkpughe nke iri na asaa?

Ya mere, ka anyi na-aga n’ihu, na ndi Millerite enweghi ike ihu ihe omume amuma gafere akuko ihe mere eme ha. Ozi ha ghotara ma kwusaa kowara Obibia nke Abuo nke Kraist dika waymark na-esote n’akuko ihe mere eme amuma. Ma o buru na nghota ndi Millerite banyere Rome di ka akara nke na-eguzobe ohu nke akuko ihe mere eme amuma, nakwa Daniel isi nke abuo, bu ha abuo eziokwu ntala nke ndi Millerite, olee otu nke a ga-esi kwekoo na alaeze asato nke isi nke iri na asaa nke Mkpughe?

O buru na i na-enwe obi abuo ma oyiyi nke Daniel abuo o bu ntala, ihe niile i ga-eme bu ileba anya n’akara ndi osu uzọ nke 1843 na 1850. Ha abuo nwere oyiyi nke Daniel abuo e gosiputara n’elu ha. Ihe dikwa mkpa n’otu aka ahụ bu na Ellen White na-egosi na e mere akara abuo ahụ site n’iduzi nke Chineke na site n’usoro O cheputara.

“Ahula m na eserese nke 1843 bu nke aka Onyenwe anyi duziri, nakwa na a gaghi agbanwe ya; na onuogu ndi ahụ di ka O choro ka ha di; na aka Ya di n’elu ya ma zoo njehie di n’ime ufodu n’ime onuogu ndi ahụ, nke mere na o dighi onye puru ihu ya, ruo mgbe ewepuru aka Ya.” Early Writings, 74, 75.

Banyere chaati 1850 ahụ, o kwuru:

“A huru m na Chineke no n’oru mbiputa nke chaati ahụ site n’aka Nwanna Nichols. A huru m na e nwere amuma gbasara chaati a n’ime Akwukwo Nso, ma o buru na e meputara chaati a maka ndi nke Chineke, o buru na o zuru ezu nye otu onye, o dikwa otu a nye onye ozo, ma o

bụrụ na otu onye choro ka e see chaati oheru n'ogo ka ukwu, mmadu niile choro ya n'otu ogo ahụ.” Manuscript Releases, volium 13, 359.

E nwere ilu ochie sitere n'ụwa nke na-ekwu, “Njehie nwere otutu ụzọ, ma eziokwu nwere naanị otu.” E nwere otutu njehie di iche iche e jirila mee ka ndi mmadu ghara imata na Rom nke oge a, n'Akpughe iri na asaa, bu isi nke asato nke sitere n'ime asaa ahụ. Otu n'ime njehie ndi ahụ ndi oka mmuta okpukpe nke Adventism ji aru oru bu ikowa alaeze nke akuko ihe mere eme n'uzo na-ezighi ezi. Anaghi m ekwu ebe a banyere alaeze nke amuma Akwukwo Nso; ndi a bu aha nkewa abuo di iche iche. A na-eguzobe alaeze nke amuma Akwukwo Nso n'elu nkwputa mbu e kwuru na Daniel isi nke abuo, ma e nwere alaeze nke akuko ihe mere eme ndi buru Babylon uzo. Ellen White kpomkwem na-akowa ndi alaeze nke akuko ihe mere eme ahụ bu, ma ndi oka mmuta okpukpe nke Adventism na-eleghara ama sitere n'mmo nsọ anya, wee meputa usoro alaeze nke akuko ihe mere eme nke na-eme ka nghota ahụ gbaa ochichi, ya bu, na Rom na-aputa mgbe niile dika nke asato, ma burukwa nke sitere n'ime asaa ahụ. Ma o bu Rom ka na-eme ka oheru ahụ guzosie ike.

Ndi oka mmuta okpukpe nke Adventizim na Protestantizim dapuru n'ezi okwukwe na-atu aro na alaeze nke akuko ihe mere eme bu Ijipt, Asiria, Babilon, Midia-Pereshia, Gris, Rom na ndi oso sochirinu. Nwanyi White na-eme ka anyi mara na e nwere alaeze nke ato n'akuko ihe mere eme, nke ha horo ihapu. Ha na-ahapu alaeze ahụ, ka ha na-ahapu Mmo nke Amuma? Ha na-ahapu ha abuo.

“Akuko ihe mere eme nke mba di iche iche nke, otu n'azu otu, biri n'oge na n'onodu e kenyere ha, ma n'amaghi ama ha na-agba ama nye eziokwu ahụ nke ha onwe ha amaghi ihe o putara, na-agwa anyi okwu. Nye mba o bua na nye onye obula nke taa, Chineke ekenyela onodu n'ime nnukwu atumatu Ya. Taa a na-eji udo plommet di n'aka Onye na-adighi emehie emehie atu mmadu na mba di iche iche. Ha niile, site n'nhoro nke aka ha, na-ekpebi odinihu ha, Chineke na-achikwa ihe niile ka e mezuozube Ya.

“Akuko ihe mere eme nke nnukwu A M, nke O deputara n'Okwu Ya, na-ejikota njiko n'azu njiko n'agbu amuma, site na ebighi ebi gara aga ruo na ebighi ebi di n'odinihu, na-agwa anyi ebe anyi no taa n'usoro nke ogbo niile, na ihe a puru itu anya ya n'oge na-abia. Ihe niile amuma buru n'ihu na o ga-emezu, ruo ugbu a, ka a heru akara ya n'akwukwo akuko ihe mere eme, ma anyi nwere ike ijide n'aka na ihe niile ka ga-abia ga-emezu n'usoro ya.

“A kwawo n'uzo doro anya n'Okwu eziokwu banyere kwatu ikpezu nke ochichi nile nke ụwa. N'amuma e kwuru mgbe e si n'aka Chineke kwuputa ikpe megide eze ikpezu nke Izrel, e nyere ozi a: ‘Otú a ka Onyenweanyi Jehova kwuru; Wepu okpu eze, were okpueze ahụ puo: ... welie onye di ala, ma wedaa onye di elu. Aga m akwatu ya, akwatu ya, akwatu ya: o gaghi adikwa oso, ruo mgbe O ga-abia, Onye o buriri Ya ikike ya; m ga-enyekwa Ya ya.’ Ezekiel 21:26, 27.”

“Okpueze e wepu n'aka Izrel gafere n'usoro ruo n'alaeze Babilon, Midia na Peasia, Gris, na Rom. Chineke na-ekwu, ‘O gaghi adikwa oso, ruo mgbe Onye nke o bu ikike Ya ga-abia; m ga-enyekwa Ya ya.’”

“Oge ahụ adịla nso. Taa ihe iriba ama nke oge ndị a na-ekwuputa na anyị na-eguzo n’onye ụzọ ihe omume ndị dị ukwuu ma dị nsọ. Ihe niile dị n’ụwa anyị nọ n’ime mkpagharị. N’ihu anya anyị ka amụma Onye Nzọputa banyere ihe omume ndị ga-ebute ọbịbịa Ya na-emezu: ‘Unu ga-anụkwa agha na asiri agha.... Mba ga-ebili imegide mba, alaeze kwa imegide alaeze: a ga-enwekwa unwu, na ọjia na-eke eke, na ala ọma jijiji, n’ebe dị iche iche.’ Matthew 24:6, 7.”

“Ugbu a bụ oge juputara n’oke mmasi nye ndị nile dị ndụ. Ndị ọchịchị na ndị ndú ndoro ndoro ọchịchị, ndị nọ n’onye ụzọ ntukwasị obi na ikike, ndị ikom na ndị inyom na-eche echiche nke klas niile, etinyela uche ha n’ihe omume ndị na-eme gburugburu anyị. Ha na-elekota mmekorita ndị ahụ juru n’igbakasị obi na enweghị izu ike nke dị n’etiti mba dị iche iche. Ha na-ahụ ike siri ike nke na-amalite ijide ihe nile dị n’ụwa, ha na-aghotakwa na ihe dị ukwuu ma burukwa nke ga-ekpebi ihe nile dị nso ime—na ụwa nọ n’onye ụzọ nke nnukwu nsogbu dị egwu.”

“Ugbu a, ndị mmụọ ozi na-egbochi ifufe nile nke esemokwu, ka ha ghara ife ruo mgbe a ga-adọ ụwa aka ná ntị banyere mbibi ya nke na-abia; ma oké ifufe na-achikota onwe ya, dị njikere igbawa n’elu ụwa; ma mgbe Chineke ga-enye ndị mmụọ ozi Ya iwu ka ha tohapu ifufe nile ahụ, mgbe ahụ a ga-enwe onye esemokwu dị otú ahụ nke na ọ dighị mkpisi akwukwo ọbula puru ikowa ya n’onyinyo.”

“Baibul, na Baibul naanị ya, na-enye echiche ziri ezi banyere ihe ndị a. N’ebe a ka e kpughere nnukwu ihe ngosi ikpeazu dị n’akukọ ihe mere eme nke ụwa anyị, ihe omume ndị ugbua na-atụ onyinyo ha tupu ha abia, ụda ibiarute ha na-eme ka ụwa maa jijiji, ma na-eme ka obi mmadu daa ha mba n’ihi ụjọ.” Education, 178–180.

Akukọ Akwukwo Nso a nwere nnukwu ihè maka oge anyị, ma ihe m choro igosi bu na Nwanyi White na-akowa n’uzo doro anya na alaeze nke akukọ ihe mere eme nke buru Babilon uzọ bu Izrel, o bughị Asiria. Alaeze nke akukọ ihe mere eme nke ndi okà mmuta okpukpe ji eme ihe na-ahapu Izrel dika alaeze nke akukọ ihe mere eme, n’agbanyeghi ike na ebube e guzobere n’oge ọchịchị Eze Solomon, nakwa n’agbanyeghi àmà kpomkwem nke mmụọ nsọ sitere n’aka Ezekiel na Ellen White na okpueze Izrel nyefere Babilon.

O buru na anyị etinye nkowa nke sitere n’mmụọ nsọ n’oru n’ebe alaeze dị iche iche nke akukọ ihe mere eme nọ, anyị ga-achoputa na a ghaghị igu Israel n’etiti alaeze ndi ahụ. Israel, Asiria na Ijipt bu alaeze nke akukọ ihe mere eme ndi buru uzọ puta tupu alaeze mbu nke amuma Akwukwo Nso, nke bu Babilon. Ya mere, alaeze nke anọ nke “akukọ ihe mere eme” bu Babilon, nke ise bu Midia na Peshia, nke isii bu Gris, nke asaa bu Rom nke ndi ogo mmụọ, nke asato bu Rom nke papal, nke si n’ime asaa ahụ puta n’ihi na o na-anochi anya akukọ nke abuo nke Rom nke ndi ogo mmụọ. N’igunye alaeze nke akukọ ihe mere eme, Rom nke papal bu nke asato, ma burukwa nke sitere n’ime asaa ahụ.

N’ime Daniel asaa, a na-anochi alaeze ndi amuma Akwukwo Nso anya site n’anu ohia. Babilon bu odum ahụ, nke e sochiri ya site n’aka anu ohia bear nke Medo-Persia. Nke ato bu Gris dika agu, mgbe ahụ Rom dika anu ohia ahụ “na-atu egwu ma dikwa egwu nke ukwuu” nke nwere “eze igwe.” Anu ohia ahụ di egwu, n’ime nkwekorita ya na ihe oyiya nke Daniel abuo, bu Rom, alaeze nke anọ n’amuma Akwukwo Nso.

Ndị Millerite ghọtara alaeze nke anọ ịbụ Rom, ya mere ha ghọtara àgwà nke anụ ọhịa ahụ dị egwu n'uzọ ahụ, ma tinyechaara àgwà amụma niile nke anụ ọhịa ahụ n'alaeze nke anọ ahụ. Ha hụrụ ọdịiche dị n'etiti Rom ndị ọgọ mmụọ na Rom papal n'ime amaokwu ahụ, ma ha enweghị ike ịhụ alaeze nke ise n'amụma Baiḅul, n'ihị na ha jiri n'eziokwu ihe mbụ e kwuru banyere alaeze dị iche iche n'amụma Baiḅul dika ebe ntụaka ha. Ma ọdịiche dị n'etiti Rom abụọ ahụ dị n'ime amaokwu ahụ, nke na-enye anyị ohere ile ọdịiche dị n'etiti Rom abụọ ahụ anya dika ihe na-anọchi anya alaeze abụọ. Ma nke a abụghị isi okwu anyị na-atụle.

Otú a ka o siri, Alaeze-anụ ọhịa nke anọ ahụ ga-abụ alaeze nke anọ n'elu ụwa, nke ga-adị iche n'ebe alaeze niile dị; ọ ga-eripia ụwa dum, zochie ya n'okpuru ụkwụ, mebiekwa ya n'iberibe. Mpi iri ndị ahụ si n'alaeze a pụta bụ ndị eze iri ga-ebili; ma onye ọzọ ga-ebili n'azụ ha; ọ ga-adịkwa iche n'ebe ndị mbụ nọ, ọ ga-emekwa ka ndị eze atọ daa n'okpuru ya. Ọ ga-ekwukwa okwu ukwu megide Onye Kachasi Elu, mee ka ndị nsọ nke Onye Kachasi Elu laa n'iyi, cheekwa na ọ ga-agbanwe oge na iwu; a ga-enyekwa ha n'aka ya ruo otu oge na oge dị iche iche na nkewa nke oge. Ma ikpe ahụ ga-anọdụ, ha ga-anapụkwa ya ọchịchị ya, ka e rie ya ma laa ya n'iyi ruo ọgwụgwụ. Daniel 7:23–26.

Alaeze nke anọ n'ime Daniel isi nke abụọ bụ Rom. Mpi iri ahụ na-anọchi anya mba iri ndị na-anọchi anya alaeze nke Rom ndị ọgọ mmụọ, ma tupu Rom nke ndị pope ewere ọchịchị ụwa n'afọ 538, a ga-wepụ atọ n'ime alaeze ndị ahụ, ma ọ bụ tụtụchaa ha. Mgbe ahụ “obere” “mpi” nke amaokwu nke asatọ, nke nwere “anya dika anya mmadụ, na ọnụ na-ekwu nnukwu ihe,” ga-ebili. Ọ bụrụ na anyị nwere mpi iri n'alaeze nke anọ, ma wepụ atọ ka “obere mpi” ahụ were ọnọdụ mpi atọ ahụ, mgbe ahụ, mgbe e wepurụ mpi atọ ahụ, ọ fọdurụ mpi asaa, obere mpi ahụ burukwa nke asatọ, n'ihị na Rom na-apụta mgbe niile dika nke asatọ ma burukwa otu n'ime asaa ahụ. Enwere nnukwu ihè gbasara Rom n'usoro ya abụọ n'isi a, ma anyị nọ naanị ebe a inye akaebe nke abụọ na n'amụma nakwa n'akụkọ ihe mere eme, Rom na-apụta dika nke asatọ ma burukwa otu n'ime asaa ahụ.

N'isi nke asatọ anyị na-ahụ nkọwapụta sara mbara nke isi nke asaa. Isi a na-akọwapụtakwa ọzọ alaeze ndị amụma Akwukwọ Nsọ, ma ọ na-ahapụ alaeze mbụ ahụ, bụ Babilon, n'ihị na mgbe Daniel natara ọhụụ nke isi nke asatọ, njedebe Babilon adịlarị nso nke ukwu. N'isi a, a na-anọchi anya Midia na Peshia site n'ebule nke nwere mpi abụọ. A na-anọchi anya Gris site n'ewu nke nwere otu mpi, nke a gbajiri agbaji ma site na mpi ahụ agbajiri agbaji apụta mpi anọ. Mgbe ahụ, “obere mpi” na-esote mgbe Gris gasiri, ma otu ugboro ọzọ, obere mpi ahụ na-anọchi anya Rom. Ọ bụ ezie na Rom abụghị nwa sitere kpomkwem n'alaeze Gris, akukụ a na-egosi obere mpi ahụ dika ihe na-apụta n'otu n'ime mpi anọ ahụ bilitere n'alaeze Gris mgbe mpi mbụ ahụ—nke na-anọchi anya Alexander Ukwu—gbajiri. Rom abụghị nwa sitere n'aka ndị Gris, ma ọ malitere mmeri ya nke ụwa site n'ógbè Gris, ma n'echiche ahụ, o si n'otu n'ime mpi anọ ndị ahụ pụta.

Ya mere, n'isi nke asatọ, anyị na-ahụ àmà nke abụọ nye isi nke asaa. Midia-Peshia nwere mpi abụọ, Gris nwere otu, ma emesia mpi anọ ọzọ. Nke ahụ hà mpi asaa tupu nke Rom, ebe mpi nta ahụ si n'otu n'ime mpi anọ nke Gris pụta. Abụọ gbakwunyere otu gbakwunyere anọ hà asaa; mgbe ahụ Rom, bụ mpi nta ahụ, bụ nke asatọ, ọ bụkwa nke sitere n'ime asaa ahụ. O kwesikwara ka a rịba ama na, n'akukụ a nke na-egosi na Rom si n'otu n'ime mpi Gris pụta, e nwere otu n'ime arumuka

amuma kasi sie ike Miller na ndi ha na ya rukoro oru ga-eche ihu n'akuko ihe mere eme ha.

Ndi Protestant nke akuko ahụ kwusiri ike na obere mpi nke Rom apughị ibu Rom, n'ihia na amuma ahụ na-akowaputa na obere mpi ahụ siri n'otu n'ime mpi anọ ndi Gris puta. Ya mere, ha ruru uka na obere mpi ahụ nochiri Antiochus Epiphanes, onye bu otu n'ime ndi eze Seleucid ndi gara n'ihu n'akuko ihe mere eme mgbe e kewasiri ochichi Alexander the Great mgbe onwu ya gasiri.

Esemokwu nke akuko Millerite banyere okwu a di ukwu nke na, n'elu chaati 1843, e tinyere arumuka megide ozizi Protestant nke dabeere n'ezikwu ahụ na Daniel huru obere mpi ahụ ka o si n'otu n'ime mpi anọ ndi Gris puta, ya mere o pughị ikowa Rom, n'ihia na Rom esighi na Gris puta. Arumuka ahụ metutara akuko Akwukwo Nso niile di na Daniel ebe a na-akowa Rom. Onodu Protestant gunyekwara na "ndi ohi nke ndi gi" di n'amaokwu nke iri na anọ nke Daniel iri na otu ga-aburiri Antiochus Epiphanes. Ya mere, ndi Millerite tinyere n'elu chaati ahụ, nke Sister White kporo ihe e "duziri site n'aka Onyenwe anyi ma ekwesighi igbanwe," ntuka banyere Antiochus Epiphanes nke na-akowa ihe mere o na-apughị ibu alaeze nke anọ ahụ. O bu Rom na-eme ka ohuu nke akuko amuma guzosie ike, ma o bu o bu eze Seleucid nke nwuru ihe kariri otu nari afọ tupu a mọ Kraist nochiri ike ahụ nke biliri imegide Kraist n'oge a kpojidere ya n'obe?

Ajuju a puru iju bu, gini mere e ji gosi Daniel na Rom si n'otu n'ime mpi Gris puta, ma o buru na Rom abughị onye sitere n'uzo kpomkwem na Gris? Aziza ya bu na mmalite iri elu Rom n'ike malitere n'ogbe ahụ nke bubu ala Gris na mbu, ma gini mere e ji kowaa amuma ahụ n'uzo di otu a nke ga-eme ka mgbagwoju anya ahụ kwe omume?

O dikaria ala, otu aziza, nke gafere mkpa o di iriba ama ebe Rome bidoro iri elu, bu na a na-aza ihe omimi ahụ nke Rome na-aputa mgbe niile dika nke asato ma burukwa otu n'ime ndi asaa, site n'ijikota Rome na okela Gris, ka e wee debe isi ihe nke ihe omimi ahụ na Rome bu otu n'ime ndi asaa. Ihe omimi ahụ di mkpa nke ukwu, o bu ezie na ndi Millerite apughikwa idi aghotawo echiche ahụ site n'onodu ha n'akuko ihe mere eme. Ezikwu ahụ bu na ntuka niile di o bughị naani n'elu chaati 1843, kamakwa n'elu chaati 1850, bu ihe osise nke isiokwu ndi a na-ekwu kpomkwem banyere ha n'Okwu amuma Chineke, ma e wezuga otu ntuka ahụ nke na-emesi ike na Antiochus Epiphanes abughị ike ahụ guzoro imegide Kraist, na-eme ka mgbakwunye ahụ e tinyere na chaati ahụ buru ihe di oke mkpa. Lee ka o si buru ihe nwute na mgbe Adventism hapuru ntola ha, ha huru onwe ha taa na-akuzi na ike nke amaokwu nke iri na anọ nke Daniel iri na otu bu Antiochus Epiphanes, o bughikwa Rome! Ha na-akuzi ugbu a ihe ndi Millerite megidere nke ukwu nke na ha gosiputara esemokwu ahụ n'elu chaati 1843!

Alaeze nke akuko ihe mere eme na-egosi na Rom na-ebili dika nke asato, o bukwere nke sitere n'ime asaa ahụ. "Obere mpi" ahụ di n'isi nke asaa nke na-ekwu "okwu ukwu megide Onye Kachasi Elu" na-ebili dika nke asato, o bukwere nke sitere n'ime asaa ahụ. Mpi ndi di n'isi nke asato na-egosi na Rom na-ebili dika nke asato, o bukwere nke sitere n'ime asaa ahụ.

N'isiokwu na-esonu anyi ga-atule otu Rom nke oge a, dika e si nochite ya anya n'Akpughe iri na asaa, si abia buru nke asato ma burukwa nke sitere n'ime asaa ahụ. Mgbe ahụ anyi ga-alaghachi na Daniel abuo ma kowaa ihe mere alaeze anọ nke Daniel abuo, nke bu ebe mbu e kwuru banyere alaeze ndi amuma Akwukwo Nso, ji kweko na alaeze asato nke Akpughe iri na asaa.